

PANORAMA B.V.D. 1e halfjaar 1961.

Algemeen deel

Bijzondere Commissie voor het Personenverkeer van de Benelux Economische Unie. In de Commissie vond onder meer behandeling het Russische protest tegen de inmiddels bekend gemaakte voor alle drie landen geldende uniforme zogenaamde sōneregeling. De Russen kwalificeerden deze regeling als een discriminatoire maatregel omdat zij alleen voor het diplomatiek personeel van enkele staten (te weten Rusland en Roemenië en voor wat betreft Nederland ook communistisch China) geldt en nemen het standpunt in, dat in de Sowjet Unie weliswaar dergelijke reisbeperkingen ook bestaan, maar dan op iedereen van toepassing zijn, inclusief eigen onderdanen.

In dit verband kwam mede ter sprake het onlangs te Wenen - onder auspiciën van de Verenigde Naties - opgestelde verdrag inzake het diplomatiek verkeer en de diplomatieke immuniteiten, dat het beginsel van non-discriminatie centraal stelt, maar de mogelijkheid van retaliatie toch niet uitsluit. De invoering van het sōnestelsel is destijds een politieke beslissing geweest. In de praktijk is het belang van de toepassing uit veiligheidsoogpunt meer naar voren gekomen. Overleg met de veiligheidsdiensten der bondgenoten ligt daarom in het voornemen met het doel te voorkomen, dat het sōnestelsel min of meer geruisloos verdwijnt. Een voorlopige geruststelling is, dat de vertegenwoordigers van Buitenlandse Zaken in de Commissie verklaard hebben, dat het sōnestelsel niet in strijd wordt geacht met het Verdrag van Wenen, dat overigens door een aantal landen waaronder Nederland, nog niet is getekend.

De vertegenwoordigers van de Nederlandse Ministeries van Buitenlandse Zaken en van Justitie zijn accoord gegaan met de invoering in ons land van het Belgisch systeem, dat het passagieren van zeelieden van vreemde nationaliteit van een in een haven liggend schip, beperkt tot de gemeente van aankomst en de daaraan grenzende gemeenten. Wie verder wil gaan moet dus voortaan wél in het bezit zijn van de vereiste grenspasseringdocumenten. Voor onderdanen van IJzeren Gordijn-landen is dit een geldig paspoort met visum. De regeling is 1 juli 1961 ingegaan.

Commissie Organisatie in Buitengewone Omstandigheden (COBO). De Commissie heeft op het gebied van de voorbereiding van de maatregelen, welke in Buitengewone Omstandigheden nodig zullen zijn om een goede functionering van de Dienst te waarborgen, belangrijke vorderingen gemaakt.

De beschouwing van enkele basisproblemen kon tot een voldoende afsluiting worden gebracht om van een commissoriale behandeling over te kunnen gaan tot een omschreven planning. Deze overgang viel samen met het ter beschikking komen van een hoofdamtelaar, die op het gebied van oorlogsvoorbereidingen elders zijn bijzondere geschiktheid reeds had bewezen. Mitsdien kon overgegaan worden tot aanwijzing van een zennans "bureau oorlogsvoorbereiding" en bij hem de behandeling van alle daaraan voor de Dienst verbonden problemen worden geconcentreerd. De COBO is gedacht hiernaast te kunnen blijven voortbestaan met een ondersteunende en adviserende taak. Het resultaat is geweest dat op korte termijn een ont-

verpregeeling is gereed gekomen, welke nadat de COBO nog in de gelegenheid was gesteld om van het geheel kennis te nemen en van commentaar te dienen, aan het einde van de verslagperiode aan de Dienstleiding ter vaststelling kon worden aangeboden. Hiermede zal zijn bereikt, dat voor de zogenaamde mobilisatiefase voor de betrokken sectoren van de Dienst de maatregelen omschreven zijn, welke alsdan tot uitvoering zullen dienen te worden gebracht.

Extremisme in Nederland

De CPN hield in de verslagperiode het 20e Partijcongres. Van dit congres ging weinig bezieling uit. De congresgangers kregen weinig anders te doen dan goedkeuren hetgeen hen werd voorged. Komende na de bijeenkomst in Moskou van de 81 Communistische Partijen, kon verwacht worden dat de congresrede van de algemeen-secretaris De Groot daarvan de kenmerken zou dragen.

De gedachten over gemeenschappelijke actie tezamen met andersdenkenden (volksfront-ideeën) spreken de huidige partijleiding niet erg aan. Hoewel met woorden daarmee wordt ingestemd, blijven de daden meestal uit.

Dit bleek sterk op het gebied der anti-atoom- en ontwapeningsacties. Uit allerlei pacifistische kringen ontstonden initiatieven die leidden tot een mars op Nieuwjaarsdag en een op de Tweede Paasdag. De CPN instrueerde zijn leden om zich van deze acties afzijdig te houden, daarmee opnieuw bewijzend dat het de communisten niet om de vrede, doch om de partij gaat. Ook sloot de partij zich niet aan bij de actie rondom de San Francisco-Moskou mars en bij de actie tijdens het bezoek van de Japanse vredesdelegatie. Door deze isoleringspolitiek kon de partij niet anders voor de "vrede" doen dan zijn eigen Volkel-fietstocht houden (Pinksteren).

Deze hardnekkige "sectarische" politiek van de algemeen secretaris werd enkele niet-communistische leden van de doorgaans gedwee-volgzame Nederlandse Vredesraad te bar.

Het ziet er thans naar uit dat de gevolgde politiek een einde zal maken aan de huidige organisatievorm van de communistische vredesbeweging.

Op sociaal terrein wisten de communisten te profiteren van de ontstemming van de arbeiders over het gevoerde loonbeleid. Deze ontstemming richtte zich vooral tegen de leiders der bonafide vakbonden. Dit was koren op de molen van de communisten die juist pogen om de leden (in het bijzonder de NVV-leden) tegen hun besturen op te zetten. Bij een aantal stakingen wisten zij zich meesteg te maken van de leiding, omdat de leiders der erkende bonden zich tegen de stakers keerden. Ook bij de verkiezingen voor de Ondernemingsraad bij de Nederlandse Dok en Scheepsbouwmaatschappij te Amsterdam bleek hun gestegen invloed. De CPN zette de pogingen voort om in het NVV binnen te dringen. De NVV-leiding biedt hier tegen zoveel mogelijk weerstand.

De in het vorige verslag gemelde nieuwe bronnen leverden niet alle het gewenste resultaat. Desondanks kon in de meeste gevallen

een goed beeld worden verkregen van het communistisch aandeel in de stakingsactiviteiten. De "intredepolitiek" in het NVV deed de betekenis der nog steeds bestaande bonden van de EVC-1958 verder verminderen.

Van de andere EVC (de dissidenten) gaat nauwelijks meer activiteit uit. Het ziet er naar uit dat deze organisatie op weg is naar ontbinding.

Dit geldt niet voor de SNP, die uit dezelfde kring was voortgekomen. Hoewel deze organisatie evenmin groeikracht vertoont, slaagde men er in om een eerste nummer van het Internationale Kontakt Bulletin uit te geven.

Veel moeite werd gedaan om een reconstructie te krijgen van de rol die uitgetreden CPN-leiders in het verleden hebben vervuld. De bedoeling daarvan is om een beeld te verkrijgen van het "onzichtbare deel" van de partij-activiteiten. Deze werkzaamheden blijven voortgang vinden.

Een studie ondernomen om het communisme in Limburg te analyseren, leverde de interessante conclusie, dat de communistische aanhang vrijwel geheel bestaat uit "immigranten" uit andere delen van het land en hun kinderen.

In het Special Committee van de NATO werd nader gewerkt aan de samenstelling van een rapport over het Russisch-Chinese ideologische geschil en aan een rapport over de communistische invloed in de vakbeweging. Daarnaast werd een bijdrage geleverd bij de halfjaarlijkse rapportage.

Met de buurlanden wordt geregeld contact onderhouden over politieke ontwikkelingen van gemeenschappelijk belang. Dit contact draagt veel bij tot het begrijpelijk maken van fragmenten van informatie.

Het bleek dat de gegevens, die aan de militaire instanties worden verstrekt uitsluitend in verband met de militaire verantwoordelijkheid in oorlogstijd, gedeeltelijk een ruimer gebruik hadden gekregen, wat tot enkele klachten leidde. In gezamenlijk overleg werd de gewenste correctie verzekerd.

Met het Ministerie van Buitenlandse Zaken werd enkele malen van gedachten gewisseld over het paspoortbeleid ten aanzien van communisten; tenslotte werd een gewijzigde behandelingswijze overgeënkomen.

Het aantal stukken dat op de afdeling werd behandeld steeg nu ongeveer 15%. Deze stijging deed zich in alle secties voor. De oorzaak ervan is niet geheel duidelijk.

Contra-spionage
~~XXXXXXXXXXXX~~

De voortschrijdende liberalisatie van het personenverkeer

blijft het contraspionagewerk bemoeilijken. In Benelux-verband heeft deze liberalisatie bijzondere vorderingen gemaakt en geleid tot een dergelijke vergemakkelijking van het reizigersverkeer dat in een steeds hechtere samenwerking met de Belgische en Luxemburgse veiligheidsdiensten en anderszijds door het toezicht op vreemdelingen in Nederland te intensiveren een compensatie zal dienen te worden gevonden voor de hieraan uit veiligheidsoogpunt verbonden nadelen.

De samenwerking in Benelux-verband vindt voortgang, doch het zal nog lang duren voor een mate van samenspel is bereikt die opweegt tegen de grotere mogelijkheden die de tegenstander heeft verkregen. Het samenstellen van een lijst van verdachte personen op tripartite basis is een begin geweest van een meer geïntegreerde vorm van samenwerking en dit zal e.m. moeten worden gevolgd door gecombineerde observaties. Deze zijn voorgenomen doch zullen een grote mate van aanpassing vereisen in verband met de verschillende werkwijzen in de drie landen.

Het aan elkaar beschikbaar stellen van gegevens in Benelux-verband - uiteraard essentieel voor de veiligheid der drie landen - stuit op moeilijkheden wanneer het gegevens betreft die uit operationele bronnen zijn verkregen. Automatische vrijgave hiervan is voor elk der drie landen onmogelijk en van geval tot geval moet worden bezien of en in hoeverre de partner wordt ingelicht.

Gezien het personeelgebrek bij de politie lijkt de kans op een intensivering van het vreemdelingtoezicht gering.

Tenslotte een adequate berichtgeving te verzekeren zal meer persoonlijk contact met de korpsen nodig zijn. Hoe belangrijk de medewerking van de politie kan zijn is voldoende gebleken uit de bekende -zaak in Engeland, die met een melding van de plaatselijke politie is begonnen.

De aanwezigheid ter plaatse van voor de tegenstander attractieve objecten zoals gerubriceerde defensiecontracten dient mede in aanmerking te worden genomen bij het contact met de plaatselijke politie.

De medewerking van het publiek zal evenmin kunnen worden ontbeerd. Reeds eerder was de B.V.D. voor de Nederlandse burger telefonisch bereikbaar gemaakt.

Ook in verslagperiode bereikten de Dienst op deze wijze een aantal meldingen, die alle nauwkeurig werden onderzocht voorzover de gegevens concreet genoeg waren om dit te kunnen doen. Een van deze meldingen - geconfirmeerd uit andere bron - was aanleiding tot de beslissing om de activiteiten van een Zuid Amerikaanse diplomaat grondig te onderzoeken, waarvan het resultaat nog niet gereed is, doch waarmee het nut van de zogenaamde open telefoonlijn duidelijk is aangetoond.

Het verstrekken van inlichtingen ten behoeve van de beveiliging van Nederlandse diplomatieke vertegenwoordigingen in het buitenland gaat nog steeds voort, hoewel geen nieuwe gevallen van inlichtingenactiviteit ter kennis kwamen. Wel werd in dit verband aandacht besteed aan de gedragingen van een tot de Inlichtingendienst van de Verenigde Arabische Republieken behorend lid van de

Ambassade der V.A.R. te Den Haag.

Het aantal uitgebreide persoonsonderzoeken voor intern gebruik van deze sector bedroeg in de eerste helft van 1961: , terwijl volgaacties plaatsvonden.

De Koninklijke Marechaussee berichtte de grenspassage van personen , bezevens de grenspassage van houders van diplomatieke paspoorten van staten met een communistisch régime.

Sowjet-Rusland. Het in de tweede helft van 1960 geconstateerde streven van de Sowjetrussische vertegenwoordiging h.t.l. tot intensivering van het contact met Nederlandse politieke partijen, onder meer ten doel hebbende de medewerking van parlementsliden te verkrijgen bij de voorbereiding van een bezoek van een parlementaire missie aan de S.U., werd ook in de afgelopen verslagperiode geconstateerd, terwijl daarnaast het frequente contact van de Sowjet Ambassade met pacifistische groeperingen h.t.l. bleek te worden gecontinueerd.

Intensief contact met de belangrijkste pers-vertegenwoordigers werd wederom waargenomen, terwijl ook op het gebied van de culturele uitwisseling wederom grote activiteit aan de dag werd gelegd van de zijde der Sowjet Ambassade.

Het aantal ons land bezoekende Sowjet-delegaties is nog steeds in opgaande lijn en de controle op deze delegaties, waarbij zich steeds een aantal inlichtingen-officieren bevindt, wordt in hoge mate bemoeilijkt wanneer sprake is van omvangrijke delegaties, zoals de uit 44 man bestaande delegatie, welke de S.U. op de te Utrecht gehouden Jaarbeurs vertegenwoordigde.

Nat het vaste personeel van de Russische vertegenwoordiging betreft, Ambassade en Handelsmissie, kan gezegd worden, dat het aantal geïdentificeerde medewerkers van Russische Inlichtingendiensten die onder diplomatieke dekmantel in Nederland werkzaam zijn, ongeveer in overeenstemming is met de percentages in bevriende landen.

Onderzoeken naar inlichtingenactiviteit in het verleden.

De ervaring heeft geleerd, dat een man, die eenmaal voor de Sowjetrussische inlichtingendiensten gewerkt heeft, als potentiële agent beschouwd dient te worden, zolang het tegendeel niet gebleken is.

Uitgaande van deze gedachte werd enige jaren geleden aangevangen met het opsporen en identificeren van personen, die vóór of tijdens de tweede wereldoorlog voor de Sowjet-diensten gewerkt hebben of op de een of andere wijze relaties met personen uit deze diensten onderhouden hebben.

Een deel van deze personen bleek reeds overleden te zijn, anderen hadden zich in het buitenland gevestigd, terwijl een aantal, waarmede gesproken werd, volledig met het communisme gebroken had. Er resteert een twintigtal personen, waarvan nog niet met zekerheid gezegd kan worden, dat zij géén gevaar voor de veiligheid van de staat opleveren. Enkel van hen zijn actief in de communistische partij, ten opzichte van enige anderen bestaat de verdenking dat zij nog contacten met de Russische- of Satelliet-inlichtingendiensten onderhouden.

Het onderzoek naar deze personen kan nog niet als beëindigd worden beschouwd.

Oost-Duitsland. De activiteit van de Oostduitse inlichtingendiensten, gericht op het Westen, is zeer groot; hun conspiratieve techniek staat op hoog peil. De twee voornaamste diensten zijn de HVA (Haupt Verwaltung Aufklärung, ressorterende onder het Ministerium für Staatssicherheit) en het VfK (Verwaltung für Koördinierung, ressorterend onder het Ministerium für Verteidigung).

Uitlopers van deze offensieve inlichtingenactiviteit, in de eerste plaats gericht tegen de Bundesrepubliek, werden ook in Nederland geconstateerd.

Met zeer grote zekerheid kan aangenomen worden, dat de Handelsvertretung van Oost-Duitsland te Amsterdam niet direct bij deze activiteiten is ingeschakeld. Nederlanders, die door de Oostduitse inlichtingendiensten gerecruteerd zijn, ontvangen hun instructies als regel óf tijdens een bezoek aan Oost-Duitsland óf door middel van radio-uitzendingen, brieven in geheimschrift e.d. rechtstreeks uit Oost-Duitsland.

In een enkel geval kwam een koerier op valse papieren (uit Oost-Duitsland) naar Nederland om instructies te brengen en materiaal op te halen.

Het aantal bezoekers uit Oost-Duitsland aan Nederland neemt nog steeds toe. Aangezien een vrij groot aantal op Westduitse papieren reist, is de onderkenning zeer moeilijk.

Ook de bezoeken van Nederlanders, om alle mogelijke redenen, aan Oost-Duitsland nemen in omvang toe.

Gezien de kennis die bestaat omtrent de werkwijze van de Oostduitse diensten, moet voortdurend een groot aantal onderzoeken worden ingesteld teneinde mogelijke subversieve activiteiten te onderkennen.

Nauwere samenwerking met Westduitse Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten is onontbeerlijk, wil de Oostflank niet gevaarlijk ongedekt blijven.

Tsjecho-Slowakije, Polen en Hongarije. De activiteit van deze landen op cultureel- en toeristisch gebied nam toe.

Geconstateerd werd, dat deze activiteit voor wat Tsjecho-Slowakije en Polen betreft geleid wordt door personen verbonden aan de Tsjechische- en Poolse Vertegenwoordiging h.t.l. die geïdentificeerd zijn of van wie het sterke vermoeden bestaat, dat ze behoren tot de inlichtingendienst van die landen. Het groeiende contact tussen deze kring en journalisten dient daarnaast kennelijk om zo mogelijk de berichtgeving over de IJseren Gordijn-landen - ook Hongarije laat zich in dit opzicht niet onbetuigd - te beïnvloeden.

Bij het toegenomen reizigersverkeer uit bedoelde landen vormt ook een factor het vergrote familiebezoek. In tegenstelling tot voorheen wordt thans op ruimere schaal aan Hongaren en Tsjechen toestemming gegeven om familieleden in het buitenland, zelfs vluchtelingen, te bezoeken.

Ook het familie- en zakenbezoek aan IJseren Gordijn-landen nam sterk toe. De commerciële contacten met Tsjecho-Slowakije bleken sterk in de belangstelling van de inlichtingendienst van dat land te staan.

De Poolse regering streeft er naar zoveel mogelijk in den vreemde levende Polen terug te brengen in het Poolse staatsverband.

Poolse vluchtelingen in het bezit van een vreemdelingenpaspoort of vluchtelingenpaspoort, worden geadviseerd in plaats daarvan het Poolse nationale paspoort aan te vragen daar de reisfaciliteiten dan eenvoudiger zijn en de kosten geringer in geval van familiebezoek. De Poolse Vertegenwoordiging krijgt hierdoor weer een grotere invloed op de in Nederland wonende Poolse emigranten.

Beveiliging ~~XXXXXXXXXX~~

Algemeen. Het ontwerp-beveiligingsvoorschrift kwam gereed en werd ter goedkeuring door de Ministerraad aangeboden.

Met de invoering van dit, aan de moderne spionagemethoden en -middelen aangepaste voorschrift, wordt de weg geopend naar een betere beveiliging van de geheimen van de staat en die van onze bondgenoten. Het voorschrift zal evenwel een dode letter blijven, als de functionarissen die het hebben toe te passen, een weinig positieve houding ten opzichte van de beveiliging aannemen, omdat zij de gevaren onvoldoende onderkennen.

Hetgeen in enkele ons omringende landen de laatste tijd is kunnen geschieden, toont aan dat de waaksaamheid nimmer mag verslappen. Het toont tevens aan dat een weloverwogen, zoveel mogelijk uniforme, toepassing van beveiligingsvoorschriften op alle plaatsen waar staatsgeheimen berusten, van essentieel belang is.

Wanneer het voorschrift is ingevoerd, zal daarom niet alleen ruime aandacht moeten worden besteed aan de juiste toepassing daarvan door alle betrokken overheidsinstanties, maar zal ook de nodige voorlichting noodzakelijk blijven om de juistheid van de te nemen maatregelen aan te tonen.

Het afdelingshoofd woonde twee vergaderingen van het NATO Security Committee bij, waarin vooral ter sprake kwam op welke wijze lering kan worden getrokken uit de recente Duitse spionagegevallen.

De bij de bekende verjaringsregeling behorende lijsten van politiek-extremistische organisaties werden wederom bijgewerkt en aan de belanghebbende instanties toegezonden.

Het nauw en voortdurend overleg met de militaire inlichtingendiensten werd normaal voortgezet, zowel in de vorm van periodieke, maandelijksse, bijeenkomsten (Commissie voor Informeel Overleg) als op het gebied van de nationale toepassing van de internationale beveiligingsovereenkomsten (permanente werkgroep WEU/NATO-beveiliging). Het praktisch nut van dit overleg trad duidelijk aan het licht toen, naar aanleiding van een ernstige compromittering, op korte termijn nadere regels moesten worden uitgewerkt voor de verzending van Vertrouwelijk en Geheim gerubriceerde NATO-documenten in het binnenland.

Een verzoek van de Rijksluchtvaartdienst om medewerking bij het onderzoek naar mogelijke sabotage bij het verongelukken van de PHLKM (Hugo de Groot) op 14 augustus 1958 nabij Ierland, gaf aanleiding tot moeizame nasporingen. Van deze gelegenheid werd gebruik gemaakt om het gehele probleem van mogelijke sabotage bij vliegtuigongevallen met de Rijkse Luchtvaart Dienst door te spreken, waarbij aanbevelingen zijn gedaan met betrekking tot een aantal specifieke aspecten, die bij een dergelijk onderzoek naar voren moeten komen en de wijze waarop deze in het algehele onderzoek kunnen worden ingepast.

Uit de rapportage van de Nederlandse permanente vertegenwoordiger bij de EEG en Euratom blijkt hoe moeilijk de kwestie van onderzoek naar de antecedenten van Europese ambtenaren verloopt. Uit de beraadslagingen in het Comité van permanente vertegenwoordigers, die aan dit onderwerp worden gewijd, blijkt duidelijk dat het verzoek van Euratom om tot verstrekking van politieke en criminële antecedenten van sollicitanten over te gaan op dat tijdstip van indiening wel wat prematuur is geweest. Uit het overleg blijkt tevens, dat het Nederlandse standpunt dat verstrekking alleen kan plaatsvinden, wanneer vooraf overeenstemming is bereikt tussen de lid-staten ten aanzien van de noodzaak van de verstrekking en het gebruik van de inlichtingen, ook bij enige andere landen ingang gaat vinden. Het gehele probleem vormt een typische illustratie van een gering begrip voor de gevaren die de rechtzekerheid bedreigen wanneer onvoldoende afspraken inzake personeelgegevens worden gemaakt, maar bovenal van een gering begrip voor de redenen die aan een personele beveiliging ten grondslag moeten liggen.

Het overleg met het Commissariaat voor de Militaire Productie van het Ministerie van Economische Zaken inzake de afscherming van gerubriceerde gegevens bij Nederlandse firma's, die een onderdeel vormen van of die onder controle staan van buitenlandse ondernemingen, heeft geleid tot een ingrijpende wijziging van de statuten en de organisatie van een N.V.. Door het C.M.P. is aan het Ministerie van Defensie de vraag voorgelegd of deze firma nu voor geheime nationale defensie opdrachten in aanmerking kan worden

gebracht, teneinde haar in staat te stellen mede te kunnen dingen naar NATO-orders op het gebied van de gecoördineerde productie van oorlogsmaterieel.

Gebieden van beveiliging. Het resultaat van de in 1960 gehouden Cosmic/NATO-inspecties werd ter kennis van de Minister gebracht. Wederom is gebleken hoe nodig het is dat deze inspecties plaatsvinden. Mutatis mutandis geldt hetzelfde voor de beveiliging in de nationale sfeer. Daar de B.V.D. ten dese geen opdracht heeft en de beveiligingsambtenaren van de civiele departementen merendeels nimmer aan een inspectie van hun beveiligingsstelsel toekomen, zijn er onvoldoende waarborgen dat de nationale geheimen over de gehele lijn naar behoren worden beveiligd. Mede met het oog op de beveiliging van bondgenootschappelijke geheimen, die in vele gevallen zijn verweven met gegevens die onder de nationale beveiliging vallen, geeft deze situatie aanleiding tot bezorgdheid. De invoering van het nieuwe beveiligingsvoorschrift zal er ongetwijfeld toe bijdragen dat verbetering wordt bereikt, mits tevens een redelijke oplossing wordt gevonden voor het steeds urgenter wordend vraagstuk van de algehele beveiligingsorganisatie, die bij vele departementen onvoldoende blijkt te functioneren.

Bij het Technisch Centrum voor de Luchtverdediging (S.A.D.T.C.) is de nieuwe opzet van de beveiliging door het bestuur aanvaard en inmiddels in werking getreden. Door de nieuwe Engelse directeur wordt de beveiliging goed ondersteund. In deze verslag-periode zijn enkele zeer belangrijke documenten, die van de Engelse autoriteiten waren ontvangen, buiten de schuld van het Centrum, in verkeerde handen geraakt.

Ook hier geldt dat het verlies niet zou zijn ontstaan wanneer de vereiste beveiligingshandelingen naar behoren waren toegepast.

Het zogenaamde Ultracentrifugeproject van het F.O.M. moet thans, als gevolg van internationaal overleg, voor beveiliging in aanmerking komen. Het is tot op heden echter nog niet gelukt enige officiële regeringsinstantie tot een duidelijke uitspraak te bewegen ten aanzien van de elementen van het project die geheimhouding behoeven. Nadat een aantal octrooiaanvragen reeds in het buitenland was gedeponereerd, werd ten aanzien van vijf dezer aanvragen achteraf bepaald dat deze als "geheime" octrooien moesten worden beschouwd. Dat de beveiliging van de daarin vervatte gegevens daarvoor bij voorbaat illusoir geacht moet worden, behoeft geen nader betoog.

De uitspraak van de Minister in een vergadering van de Commissarissen der Koningin over de noodzaak van beveiliging in de provinciale sfeer heeft duidelijk stimulerend gewerkt. Het overleg met de provinciale B.V.A.'s inzake de beveiliging van staatsgeheimen wordt voortgezet. In een enkele provincie, waar een duidelijk begrip voor de beveiliging wordt aangetroffen, wordt reeds goede voortgang gemaakt. In andere provincies moet de beveiliging nog van de grond af worden opgebouwd.

Op verzoek van de Chef van de Staf Civiele Verdediging zal de afdeling zich belasten met de beveiliging van de in dit najaar te houden oefening "ZEBRALIM". Voor het eerst zal ook de beveiliging in buitengewone omstandigheden van de departementen in het bereik van een grote oefening worden gebracht. Met de B.V.A.'s is reeds contact opgenomen om hen beter hierop voor te bereiden.

Beveiligingspraktijk. De grote aandacht die aan de civiele departementen kon worden besteed, begint in zoverre vrucht te dragen, dat bij enkele Ministeries het inzicht is ontstaan, dat de beveiliging in velerlei opzicht te kort schiet. Bij een der Ministeries is in principe besloten tot een belangrijke versterking van de beveiligingsstaf.

Tengevolge van het verlies van een actentas met een aanzienlijk aantal documenten die van groot belang waren voor de beveiliging van de staat, werd

alle hulp en bijstand geboden om deze tas op te sporen. Bij deze gelegenheid bleek weer overduidelijk hoe weinig het overheidsapparaat erop ingesteld is om in dergelijke gevallen op korte termijn de nodige maatregelen te treffen om het verlorene op te sporen en de schade zo goed mogelijk te beperken.

Er deed zich een geval voor waarbij een hoofdamtenaar van een der departementen, gerubriceerde documenten ter beschikking stelde van een kennis, die hieruit voor geld informatie aan onbevoegden verstrekke. Daar de Dienst niet bij het onderzoek werd betrokken, zijn enkele aspecten die op het terrein van de B.V.D. zijn gelegen, niet in beschouwing genomen, waardoor de gelegenheid is ontgaan om inzicht te verkrijgen in welke mate door bedoelde hoofdamtenaar de veiligheid van de staat in gevaar is gebracht.

Inwendige veiligheid. Door een in Nederland gevestigde aardolie-distributie maatschappij werd verzocht om hulp bij beveiliging van het bedrijf. Na ruggespraak met de afdeling Economische Verdedigingsvoorbereiding van het Ministerie van Economische Zaken werd op dit verzoek niet ingegaan, aangezien het bedoelde bedrijf niet van vitaal belang in het kader van de civiele verdediging wordt geacht.

Ten behoeve van de Ministeries van Economische Zaken en van Landbouw en Visserij werd een onderzoek ingesteld naar een aantal bedrijven, die mogelijk voor beveiliging tegen sabotage in aanmerking zullen worden gebracht. Met het oog hierop vonden besprekingen plaats met de afdelingen Bescherming Bevolking en Politie alsmede met de afdeling Economische Verdedigingsvoorbereiding van het Ministerie van Economische Zaken om t.z.t. tot een goede coördinatie van de bescherming, bewaking en beveiliging te kunnen geraken. Door een aantal ambtenaren van B.B. en Politie werd een bezoek aan de Dienst gebracht, waarbij een uiteenzetting werd gegeven van de problemen die zich bij de beveiliging van bedrijven tegen sabotage voordoen.

Visa-Emigratie. Het beleid ten aanzien van het verstrekken van politieke inlichtingen aan buitenlandse visa-autoriteiten werd na langdurige onderhandelingen met de andere betrokken Ministeries, vastgesteld. De verstrekking volgens de nieuwe richtlijnen geschiedt met ingang van 15 mei j.l.. Tot op heden hebben zich daarbij geen moeilijkheden voorgedaan.

Voorlichting en instructie over de Beveiliging. De B.V.A.'s van de departementen werden uitgenodigd tot een discussie over de uit een aantal Duitse spionage-gevallen te trekken lessen en over de beveiliging van de stukken van de Ministerraad. In een volgende bijeenkomst werd met de B.V.A.'s gesproken over hun rol in de oefening ZEBRALIM, die in het najaar zal plaatsvinden.

Chinezen e.a.
*****

Naast de ook eerder besproken vertaalmoeilijkheden, waarvoor geen volledige oplossing bereikbaar is, omdat het daartoe beschikbare personeel nu eenmaal aan mutaties onderhevig is, doet zich in deze sector in toenemende mate de behoefte gevoelen aan een medewerker van een zeker niveau, die zich met een belangrijk deel van de verwerking der verkregen gegevens zou kunnen belasten en daardoor het betrokken hoofd meer gelegenheid zou kunnen geven voor besprekingen en studie. De pogingen, welke zijn ondernomen om hier toe een beroep te doen op een ervaren kracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, stuiten op persoonlijke en zakelijke bezwaren af. De sterke behoefte aan een ontlasting van de taak van de leider van de sectie noodzaakt wel tot een spoedige voorziening, die hem dan ook toegezegd is.

Naar aanleiding van een toenemende invloed van een groep links georiënteerden onder de in Nederland verblijvende West-Indiërs werd in een verbetering van de observatie van hen voorzien.

Centrale Documentatie
*****

Algemeen. Ook gedurende dit semester hadden de nodige muta-

ties onder het personeel plaats. Een achttal medewerkers verliet de afdeling wegens overplaatsing dan wel ontslag, waartegenover een zestal nieuwelingen in dienst trad. Een en ander had ook enige interne verplaatsingen tengevolge.

Het is wellicht van belang hier te vermelden, dat het praktisch nooit voorkomt, dat enig personeelslid ontslag vraagt ten-einde elders te gaan werken dan wel wegens ongeschiktheid ontslagen moet worden. Vrijwel steeds is de reden van vertrek hetzij huwelijk, hetzij pensionering. Ofschoon het ongetwijfeld te boud gesproken zou zijn te stellen, dat het gehele personeel van deze afdeling zijn werk met de grootst mogelijke voldoening verricht, toch wijst het feit, dat er bijna nooit lieden zijn, die bezwijken voor de hoge salarissen in de particuliere sector, erop dat over het algemeen zeker niet met tegenzin gearbeid wordt.

Voorzover dit thans reeds te beoordelen valt, heeft het invoeren van de vrije zaterdag geen nadelige invloed op het werk gehad. Wel valt in de thans langere namiddag een zekere vermoeidheid te constateren, hetgeen wellicht te wijten is aan de omstandigheid, dat men nog moet gewennen aan de langere arbeidsdag.

Gedurende verslag-periode werd het nut van de periodieke doorlichting helaas bewezen door het feit, dat een der medewerkers in een sanatorium moest worden opgenomen. Op advies van de bedrijfsarts werden allen, die met betrokkene regelmatig in contact stonden, nogmaals medisch gekeurd. De uitslag hiervan was gelukkig gunstig.

Werkzaamheden. Met medewerking van de afdeling KO werd een lezingen-cyclus georganiseerd, waar het gehele ACD-personeel bij toerbeurt aan deel nam. De behandelde onderwerpen waren "Beveiliging" en "Contra-spionage".

Bij de sectie Onderwerpsdossievorming werden een twaalf onderwerpen namelijk "De B.V.D. in het Parlement" en "Klachten over B.V.D.-werkzaamheden" nader gedocumenteerd, waarvoor het zogenaamde Uniters-systeem gebruikt werd.

Bij de sectie Persoonsdossievorming werd gestreefd naar het zoveel mogelijk concentreren van werkzaamheden van min of meer routine-karakter bij bepaalde medewerkers, zodat de overige ambtenaren meer gelegenheid kregen hun aandacht te besteden aan stukken van meer ingewikkelde aard.

Bij de sectie Agenda werd het streven voortgezet de werkzaamheden te vereenvoudigen. Hiertoe werden onder meer twee groepen ambtenaren, ieder met een eigen chef, samengevoegd tot één geheel.

In het begin van dit jaar werden wederom twee sectie-kefs omgewisseld. Deze wisseling in werkzaamheden heeft én voor de betrokken personen én voor het werk in het algemeen grote voordelen.

Gedurende verslag-periode liep een medewerker van een der andere afdelingen een uitgebreide stage bij de afdeling documentatie.

Inmiddels zijn de voorbereidende werkzaamheden in eigen archief gestart en wordt gehoopt t.z.t. tot een zeer aanzienlijke ruimtebesparing te kunnen komen. Het streven naar ruimtebesparing werd mede gediend door de voortgezette werkzaamheden ten aanzien van de periodieke uitdunning van oude archiefbestanddelen.

Bij de zoals gebruikelijk gehouden controle bij de jaarwisseling bleek, dat in het jaar 1960 geen enkel stuk - bij ACD geregistreerd - aan de administratieve controle onttaapt was.

Gedurende verslag-periode werden 23.025 stukken geregistreerd tegen 23.694 gedurende het tweede halfjaar 1960 en 23.131 gedurende het eerste halfjaar 1960.

In de kartotheek werden naslagen verricht tegen in de vorige verslag-periode en gedurende de eerste helft van 1960. Hier valt dus een gestadige teruggang te constateren, die voor het grootste deel te danken is aan de grootste "afnemer", de afdeling Beveiliging.

Uit de bibliotheek werden 1315 boeken en tijdschriften geleend tegen 1175 in het vorig semester en 1288 gedurende het eerste semester van 1960. De cijfers omtrent het aantal verstrekte inlichtingen door de bibliotheek bedragen respectievelijk 537, 419 en 452.

Opleiding en voorlichting

Opleiding. De gebruikelijke cursussen, zoals inleidings-, basis-, informatie- en observatiecursussen werden gegeven. Speciale cursussen werden gehouden voor ambtenaren van de eigen dienst, de Veiligheidsdienst van Nieuw Guinea, de inlichtingen- en veiligheidsdiensten van de Strijdkrachten, het Ministerie van Buitenlandse Zaken en vertegenwoordigers van studentenorganisaties die met overeenkomstige organisaties uit communistische landen contact onderhouden. Bijzondere vermelding verdient de afsluiting van een driejarige sociologie-cursus voor personeel van B.V.D., de inlichtingen- en veiligheidsdiensten van de Strijdkrachten en de Spoorwegrecherche. Deze cursus ontstond uit de behoefte bepaalde ambtenaren wat meer achtergrondkennis te verschaffen. Inmiddels werden drie klassen gevormd, waarvan de laatste juist de cursus beëindigd heeft. In de drie cursusjaren - tijdens welke men eenmaal in de twee weken bij elkaar komt - worden enkele grondbegrippen van de sociologie behandeld, die de cursist een beter inzicht moeten verschaffen in de gecompliceerde samenleving van thans. Verder worden de politieke bewegingen vanuit sociologisch oogpunt bekeken, terwijl bovendien aandacht besteed wordt aan een meer praktisch aspect, i.c. het sociologisch onderzoek.

Medewerking werd verleend aan diverse opleidingsinstituten van Gemeentepolitie, Rijkspolitie en Strijdkrachten. Ten aanzien van de Gemeente- en Rijkspolitie vooral aan de zogenaamde vormings-

cursussen, waarover reeds bij vorige gelegenheden werd gerapporteerd. Ten aanzien van de Strijdkrachten werd in het bijzonder medewerking verleend aan de hogere vorming van officieren. In deze kring stijgt de behoefte aan meerdere kennis omtrent het communisme, de koude oorlog en de relatie tussen beide; deze onderwerpen gaan steeds meer een vaste plaats innemen in de opleidingsprogramma's.

Voor het Defensiestudiecentrum werden de wijsgerige grondslagen van het communisme behandeld, voor de Marine Stafschool de belangrijkste aspecten en de psychologische oorlogvoering van het communisme, voor de Luchtmachtstafschool de subversieve zijde van het communisme, de brainwashing en de psychologische oorlogvoering.

Voorlichting. Een groot aantal lezingen werd gehouden voor de normale B.V.D.-verbindingen, maar ook voor allerlei bijzondere groepen, waarvan er hier een drietal genoemd worden. In de provincies Zeeland en Overijssel werd door de Commissaris der Koningin een bijeenkomst belegd, die door hemzelf geleid werd, waarin de staatsgevaarlijke zijde van het communisme besproken werd en waaraan werd deelgenomen door de leiding van Nutsbedrijven, door burgemeesters en een aantal bijzondere functionarissen uit de provincie.

In Rotary-kringen openbaart zich een groeiende behoefte aan voorlichting over het wereldcommunisme en wel vooral de vreedzame coëxistentie. Voor een viertal clubs werd een lezing gehouden. Voor een tweetal studentenorganisaties werd een uiteenzetting gegeven over de noodzaak van een B.V.D..

In verband met de voorlichting verdient nog bijzondere vermelding het contact met de pers. Dit contact bepaalt zich in hoofdzaak tot het verstrekken van gegevens over organisaties, verenigingen enz. die door de pers niet thuisgebracht kunnen worden; over extremistische groeperingen waarnaar de belangstelling van de pers uitgaat of ten aanzien waarvan de B.V.D. publiciteit wenst; over spionagegevallen in binnen- en buitenland. In de verslagperiode ging de interesse van de pers in het bijzonder uit naar de B.V.D. zelf. De in opspraak gebrachte Amerikaanse en Engelse inlichtingen- en veiligheidsdiensten waren niet vreemd aan deze plotselinge belangstelling. Aan verschillende verzoeken om inlichtingen werd voldaan, waarbij wel aan het licht kwam dat er buiten de kringen waarmee de B.V.D. geregeld te maken heeft, nog vele misverstanden heersen over deze dienst.

Contact buitenlandse zusterdiensten.

In de bestaande verbindingen met de buitenlandse zusterdiensten deden zich in verslagperiode geen wijzigingen voor. Wel werd aan de afdeling opgedragen ook de verbindingen te verzorgen met de Centrale Veiligheidsdienst te Hollandia, de betreffende veiligheid- en inlichtingeninstantie in Suriname en de Politie Inlichtingendienst in de Nederlandse Antillen.

Verskillende medewerkers van zusterdiensten brach-

ten in verslag-periode een bezoek aan de Dienst. Van een conferentie in Engeland maakten het onderhoofd van zowel de Australische als Canadese Dienst gebruik om ook Nederland te bezoeken en alhier besprekingen te voeren.

Een verslag over de voorjaarsvergadering van het NAVO "Special Committee" werd afzonderlijk ingediend.

Contact Politie Binnenland

Ook gedurende het eerste halfjaar van 1961 werd de coördinatie en de verzorging van de verbindingen met de onderscheidene autoriteiten van rijks- en gemeentepolitie, alsmede van het Wapen der Koninklijke Marechaussee, door toenemend succes gekenmerkt. Symptomatisch voor de verbeterde verhoudingen is het feit, dat aan de jaarlijkse conferenties in mei 1961 met politieautoriteiten te Heersum ditmaal voor het eerst persoonlijk werd deelgenomen door de hoofdcommissarissen van Amsterdam, Rotterdam en Den Haag, die bij de vele vorige uitnodigingen telkenmale verstek lieten gaan. Het was laatstgenoemde functionaris, die, sprekende namens de aanwezigen, bij die gelegenheid met nadruk wees op deze verbeterde verhouding en daarover zijn vreugde uitsprak.

In het kader van het regelmatig overleg werden in maart en juni wederom bijeenkomsten gehouden met de vertegenwoordigers van de inlichtingendiensten der 11 hoofdcommissariaten en met een aantal commissarissen-korpschefs van gemeentepolitie, districtscommandanten der rijkspolitie en de leiding van de Grensveiligheidsdienst der Koninklijke Marechaussee. Op de laatste vergaderingen werd een werkgroep ingesteld ter voorbereiding van richtlijnen voor het verstrekken van politieke gegevens door de politie. Deze werk-

groep bestaat uit 4 politie-functionarissen en 3 vertegenwoordigers van de B.V.D.. Het is de bedoeling, dat deze richtlijnen met het oog op de gemeentelijke autonomie slechts basisformuleringen zullen inhouden, waarvan het vrij staat om af te wijken wanneer plaatselijke omstandigheden dit nodig mochten maken. Men weet dan echter dat men afwijkt en er zal ongetwijfeld een streven kunnen ontstaan om dit zo min mogelijk te doen. Aldus zal er van de richtlijnen een normatieve werking kunnen uitgaan.

Met de Commandant der Koninklijke Marechaussee en het hoofd van de Grensveiligheidsdienst is momenteel een gesprek gaande betrekking hebbende op de afbouw van de verhoudingen die in de tijd onmiddellijk na de beëindiging van de laatste wereldoorlog tussen de Marechaussee en buitenlandse instanties - met name Duitse - zijn ontstaan.

Met betrekking tot de I.D.-toelagen en benoemingen van korpschefs werden wederom de gebruikelijke adviezen aan de betrokken autoriteiten uitgebracht, terwijl de Dienst bij afscheid, installatie en jubilea van politieautoriteiten werd vertegenwoordigd.

Algemene Zaken

Personeel. In de verslag-periode heeft de Dienst het onverwacht overlijden van twee gewaardeerde specialisten, een technisch-assistent en een onderzoekingsambtenaar betreurd.

Het verzoek om toekenning van een pensioen aan de nabestaanden van de technisch-assistent is door de Pensioenraad afgewezen op grond van de overweging dat de overleden ambtenaar slechts kon wijzen op een voor pensioen geldige diensttijd van in totaal 6 jaren, 11 maanden en 26 dagen of wel minder dan het voor het recht op uitgesteld pensioen vereiste minimum van 7 jaren. Bij bezwaarschrift is de Pensioenraad verzocht haar beslissing te willen herzien op grond van de overweging dat betrokkene kon wijzen op meer voor pensioen geldige diensttijd dan het voor het recht op invaliditeitspensioen vereiste minimum van 5 jaren.

De aanstaande pensionering van het hoofd van het Kabinet en van het hoofd van de afdeling waarin o.a. alle onderzoekingsambtenaren zijn ondergebracht, welke meer dan een derde van de totaalsterkte van de Dienst omvat, en de omstandigheid dat rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid van een vertrek van het hoofd van de instructie-afdeling, maakten het noodzakelijk voorbereidingen te treffen voor de voorziening in deze belangrijke posten. Nadat, in overleg met Dr. , was besloten Dr. , thans hoofd van de afdeling Algemene Zaken, in aanmerking te brengen voor de vervulling van de vacature, welke zal ontstaan na het vertrek van het hoofd van het Kabinet en om het huidige plaatsvervangend hoofd van de buitendienstafdeling, in aanmerking te brengen voor de functie van hoofd van die afdeling, is nagegaan op welke wijze de vacatures welke hierdoor zullen ontstaan, kunnen

worden vervuld. Een interne vervulling veroorzaakt uiteraard ook op het daarop volgende niveau weer openingen. Verschillende hogere ambtenaren zijn in beschouwing genomen, onder meer door inschakeling van de Rijkse Psychologische Dienst, terwijl tevens is nagegaan in hoeverre een wijziging in de taakverdeling hier oplossing zou kunnen bieden. Tot een definitief besluit in deze complexe situatie is in de verslag-periode nog niet gekomen, doch wel is reeds gebleken dat het aantal ambtenaren in de Dienst, dat reeds thans geschikt kan worden geacht voor de vervulling van de hogere posten, wel zeer beperkt is.

De pensionering van het afdelingshoofd, die commissaris van politie is, en de omstandigheid dat in de loop van de volgende jaren twee andere hogere (gewezen) politie-officieren de Dienst in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd zullen verlaten, maken het noodzakelijk dat een weg wordt gevonden om tot aantrekking van enkele inspecteurs van politie met belangstelling voor politieke onderwerpen te komen, meer in het bijzonder ten behoeve van het buitendienst-werk waarbij vele uit de politiekorpsen aangetrokken middelbare krachten zijn ingedeeld.

De situatie ten aanzien van het lager vrouwelijk personeel, voornamelijk typekrachten, blijft zorgen baren. 12 Vrouwelijke krachten verlieten de Dienst, waarvan 2 in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Werving vindt plaats door advertenties, medewerking van het personeel van de Dienst en het opnemen van contact met directrices van middelbare scholen tegen de tijd dat de eind-examens worden afgenomen.

De ingebruikname van het nieuwe kanteorgebouw van de NILLMIJ, dat tegenover het dienstgebouw is gelegen, heeft tot direct gevolg gehad dat 3 van de 6 cantineserveersters ontslag hebben gevraagd om in de cantine van de NILLMIJ als "hostess" in dienst te treden op - volgens mededeling van betrokkenen - een salaris dat + f 60,- hoger ligt dan dat bij de Dienst met bovendien als secundaire arbeidsvoorwaarden een premievrij pensioen, 7½% vacantiegratificatie plus eenmaal per jaar een gratificatie ten bedrage van een maand salaris.

In de verslag-periode heeft bevordering van 20 lagere en 7 middelbare ambtenaren plaatsgevonden, terwijl 1 middelbaar ambtenaar werd bevorderd tot hoofdamtenaar.

Voorts is aan 2 middelbare ambtenaren buitengewoon verlof verleend; 1 ambtenaar werd geplaatst bij de Euratom en 1 bij het Gouvernement van Nederlands Nieuw Guinea.

Ten aanzien van 1 ambtenaar is een disciplinaire maatregel toegepast (schriftelijke berisping).

Personeelsbeoordeling. Met de periodieke herhaling (2e ronde) van de personeelsbeoordeling volgens de nieuwe methode werd in de daarvoor in aanmerking komende afdelingen een aanvang gemaakt.

De eerste beoordeling werd na voerafgaande taakbeschrijving voortgezet in de technische sector.

Taakonderzoek en -beschrijving vond waar nodig hier en daar plaats.

Vervoer. Aan de in de vorige verslagperiode bedoelde 5 vervoersambten is inmiddels de premie-schadevrijrijden toegekend.

Van de 30 vervoersbeambten zullen 18 worden voorgedragen voor toekenning van een premie-schadevrijrijden. Ten aanzien van 12 vervoersbeambten is nog geen uitsluitel ontvangen met betrekking tot de schuldvraag.

Het aantal dienstongevallen bedroeg 18. In de meeste gevallen waren betrokkenen daardoor gedurende kortere of langere tijd verhinderd om dienst te doen. In 4 gevallen was deze verhindering het gevolg van een ongeval terzake waarvan betrokkenen rechten tegenover derden konden doen gelden, welke rechten door middel van een acte van cessie werden gecedeerd aan het Rijk. Voor de afwikkeling van de financiële schade, bestaande uit de kosten van genees- en heelkundige hulp en derving van salaris, werd medewerking verleend door het Bureau Verzekeringswezen.

Overleg. De Commissie van Overleg is in het eerste halfjaar 1961 eenmaal in een officiële vergadering bijeen geweest, terwijl meermalen informeel van gedachten is gewisseld met enkele vertegenwoordigers uit de ambtenarendelegatie in de Commissie. Onderwerp van bespreking zijn onder meer geweest de consequenties van de invoering van de vijfdaagse werkweek voor verschillende categorieën van het personeel, alsmede de roosters van het beveiligingspersoneel, welke als gevolg van de vijfdaagse werkweek dienden te worden gewijzigd.

Bij het overleg ten aanzien van dit onderwerp is als bezwaar aangevoeld de late informatie van de Dienst met betrekking tot het standpunt van de Regering terzake. Zo werd de Dienst van de zijde van de ambtenarendelegatie van de commissie in kennis gesteld met het verschijnen van de ongerubriceerde circulaire dd. 24 mei 1961 Hoofdafdeling O.P.Z., nr. A612/U 1507 betreffende Arbeidstijdverkorting en vijfdaagse werkweek Rijkspersoneel waarin onder meer het volgende is vermeld:

"De uit deze veranderde werktijden voortvloeiende wijzigingen "in de aanvang en het einde van de werktijd dienen voor de 46-uur "werkers zoveel mogelijk na overleg met de personeelsorganisaties "te worden vastgesteld".

Uit veiligheidsoverwegingen wordt er prijs op gesteld, dat de personeelsleden van de Dienst eventuele moeilijkheden en bezwaren niet bij de ambtenarenorganisaties ter tafel brengen. In verband hiermede is de Commissie van Overleg ingesteld, waardoor alle aangelegenheden de rechtspositie betreffende intern zullen kunnen worden besproken.

Het niet of niet tijdig ontvangen van voorgenomen of aangebrachte wijzigingen in de regelingen betreffende de rechtspositie van de ambtenaren, waardoor de mogelijkheid tot beraad over de aanpassing daarvan aan de omstandigheden van de Dienst in het gedrang komt, zou aan het bij artikel 4 van het Rechtspositiebesluit Binnenlandse Veiligheidsdienst voorgeschreven overleg tussen de vertegenwoordigers van de ambtenaren van de Dienst en het hoofd van de Dienst illusoir kunnen maken en een neiging kunnen doen ontstaan zich in voorkomende gevallen, om een eerder stadium van overleg te bereiken, maar rechtstreeks tot de ambtenarenorganisaties te wenden. Hoewel het personeel over het algemeen goed door-drongen is van de geheimhoudingsplicht, blijft de mogelijkheid van grensgevallen ten aanzien van de noodzaak tot geheimhouding uiteraard bestaan en daarmede de mogelijkheid dat in een gesprek met een vertegenwoordiger van een organisatie verder wordt gegaan dan

gewenst moet worden geacht.

Bij de behandeling van de consequenties van de invoering van de vijfdaagse werkweek zijn in afwachting van nadere aanwijzingen van de zijde van het departement nog niet afgedaan de overwerkvergoeding, de ploegentoeslag voor de beveiligingsbeambten en de regeling van de vergoeding van de extra-dienst en de piketdienst van de vervoersbeambten.

Informeel zijn vragen gesteld met betrekking tot de hoogte van de reisvergoedingen in het algemeen. Ook ten aanzien hiervan moeten inlichtingen van departementszijde worden afgewacht.

Onderzocht wordt de mogelijkheid om te komen tot een regeling voor de vergoeding van de piketdienst verricht door inspecteurs en door onderzoekingsambtenaren. Voorts is in voorbereiding de nieuwe vaststelling van de vaste reisom voor een groep contactambtenaren.

Huisvesting. De ventilatie-moeilijkheden voor wat het souterrain van het gebouw Stadhoudersplantsoen 25/31 betreft, waarover reeds in het vorige overzicht werd gesproken, zijn wederom enige malen onderwerp van bespreking met ambtenaren van de Rijksgebouwendienst geweest.

De eerder geadviseerde voorziening, waarvoor een bedrag van f 35.000,-- beschikbaar was gesteld, is intussen herzien.

De thans ontworpen voorziening zal, naar het zich laat aanzien, aanmerkelijk minder stagnatie in de Dienst teweegbrengen en bovendien minder kosten.

Overigens heeft zich een ander probleem aangediend. In een aantal vertrekken is door onopgehelderde oorzaak de plafondbedekking (kalklaag) losgeraakt en onlaag gekomen.

De eigenaar overweegt de bouwer een proces aan te doen wegens het onoordeelkundig aanbrengen van deze kalklagen.

Verwacht wordt, dat de plafondbedekking van meer kamers het op den duur zal begeven, hetgeen tot grote overlast zal leiden in het bijzonder in de ruimten waarin technische apparatuur is opgesteld.

Begroting. Over de voor het jaar 1962 ingediende begrotingscijfers is nog overleg gaande.

*****